

باسمه تعالی

راهنمای داستان کوتاه

شهرتین جشنواره بین المللی علمی، ادبی و هنری شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی

بامکاری قطب کشوری ادبیات و علوم انسانی

مرکز پژوهشی ادبیات تحلیلی و تطبیقی اسراء

در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

پیوست ۱

۱. مقدمه:

داستان کوتاه، یکی از ژانرهای داستانی نو می‌باشد که اصطلاحاً به آن (short short story) یا داستان مینی مال نیز گفته می‌شود. یعنی مینی مال‌ها کوتاه‌تر از داستان‌ها کوتاه هستند. در بسیاری از کتب مربوط به داستان کوتاه‌ها گفته شده که حجم تقریبی داستان کوتاه‌ها بین ۵۰۰ تا ۱۵۰۰ کلمه می‌باشد، که معمولاً شروعی بی مقدمه و پایانی غیر منتظره دارد. هر چند گاه نیز ممکن است لزوماً پایان غافلگیر کننده هم نداشته باشد. داستان کوتاه در پی کشف، منجر به نمایش لحظاتی زیبا و پر جاذبه می‌باشد. طرفداران این نوع داستان‌ها، به آن داستان ناگهانی، داستان لحظه، داستان برق آسا، داستان آتشین، داستان کارت پستال و داستان طرح‌وار نیز می‌گویند. داستان کوتاه‌ها از طرح اولیه‌ای که برای نوشتن یک رمان و یا داستان کوتاه در ذهن نویسنده شکل می‌گیرد هم کوتاه‌تر و خلاصه‌تر است. از مهم‌ترین آرایه‌های ادبی در نوشتن داستان کوتاه‌ها ایجاز است و نویسنده‌ای که می‌خواهد در زمینه‌ی مینی مالیست کار کند حتماً باید با ایجاز آشنایی کامل داشته باشد تا با چیدمان صحیح و به جای کلمات، داستان کوتاه خود را شکل و فرم خاص ببخشد.

منشأ خلق داستان‌های مینی مال را در واقع نوعی واکنش نسبت به جامعه مدرن و صنعتی امروز می‌دانند. در واقع داستان کوتاه‌ها برابر احتیاج زمان خلق گردیده‌اند. آن چه که در تعریف داستان کوتاه‌ها مهم به نظر می‌آید، آن است که در این داستان‌های کوتاه کوتاه همه‌ی عناصر داستان در عین اختصار و سادگی به چشم می‌خورد.

در دهه ۱۹۶۰ میلادی جنبش مینی مالسیم در بیشتر هنرها از موسیقی و ادبیات تا نقاشی و هنرهای تجسمی راه پیدا کرد و به عنوان یک ژانر ادبی شکل منحصر به فردی به خود گرفت. در همین زمان داستان کوتاه‌ها که اصطلاحاً به آن‌ها داستان‌های مینی مال نیز می‌گویند، جای خود را در ادبیات داستانی پیدا کردند. محرزترین ویژگی مینی مالیست‌ها فشردگی کلام، ایجاز، کم حرفی و به عبارتی دیگر برهنگی واژگان است. دیگر ویژگی‌های مهم داستان کوتاه‌ها، داشتن طرح ساده، زمان و مکان محدود انتخاب و لحظه وقوع حادثه و انتخاب شخصیت‌های ساده و عادی است که نویسنده با طرح داستانی پر جاذبه و در عین حال ساده به بخشی از واقعیات زندگی در لحظاتی کوتاه می‌پردازد. غالباً داستان کوتاه‌ها پایانی تکان دهنده و غافل گیر کننده نظیر گره افکنی، کشمکش، هول و ولا، بحران بزنگاه یا نقطه‌ای اوج و گره گشایی و عناصر ساختاری (پیرنگ) را که در همه داستان کوتاه‌ها جریان است دارند. آنچه در تحلیل ساختاری داستان کوتاه‌ها مهم به نظر می‌آید این است که با وجود حجم کوتاه و اندک داستان کوتاه‌ها، تمامی عناصر داستان در آن دیده می‌شود.

خلاقیت‌های هنری، شعر، داستان‌نویسی و انشاء حاصل اندیشه‌ای پویا هستند. اینها فعالیت‌های ذهنی بسیار پیچیده‌ای هستند، که به مراتب از خواندن دشوارتر است. نوشتن در گرو خلاقیت ذهنی و مستلزم تخیل و تفکر و رشد و فهم آدمی است.

هنر، شعر و داستان نویسی و انشاء یکی از مواد مرتبط با ذهنیت و خلاقیت ذهنی، تصویرسازی و صحنه آفرینی است. اهمیت آن در برنامه‌های درسی دوره‌های مختلف به قدری است که می‌توان آن را زمینه‌ساز یادگیری خلاق عادت به تفکر، تأمل و تدبیر دانست. به ویژه آنکه بیشتر پژوهش‌ها ارتباط میان درس انشاء و عادت مطالعه را مورد تأیید قرار داده‌اند. پایه و اساس هر نوشته‌ای حروف و جملاتی است که در مدارس آموزش داده می‌شود. درس انشاء یکی از مفیدترین ابزارهای آموزش نوشتن است.

هنر، شعر و داستان‌نویسی و انشاء از نظر کاربردی در زندگی دانش‌آموزان نقش بسزایی دارد، زیرا بخش بزرگی از ارتباطات در محیط مدرسه و خارج از آن از طریق نوشتن فراهم می‌شود. دانش‌آموزان به وسیله انشاء می‌توانند با ترکیب کردن آموخته‌های خود اثری نو به وجود آورند و از آن لذت ببرند. ساعات خلق آثار هنری و ادبی باید برای دانشجویان و و دانش‌آموزان خوشایند و دلپذیر باشد.

هنر، شعر و داستان نویسی و انشاء می‌تواند به دانش‌آموزان نیروی ابتکار و ابداع بدهد. پس به‌وسیله خلق آثار هنری و ادبی برای دانشجویان و دانش‌آموزان می‌توانند از استعدادهای نهفته خویش اطلاع حاصل کنند و بتوانند استعدادهای بالقوه خویش را شکوفا کنند.

۲. شرایط عمومی شرکت کنندگان:

تمام دانش آموزان، دانشجویان، معلمان، استادان و آحاد مردم و دانش آموزان دوره‌های ابتدایی ۱ و ۲ و متوسط ۱ و ۲ و نیز کار و دانش و فنی و حرفه‌ای می‌توانند به صورت تک نفره از طریق همین سامانه (www.saadifestival.com) طبق زمان‌بندی مشخص شده در تقویم اجرایی جشنواره بین‌المللی علمی، ادبی و هنری شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی تا تاریخ ۹۸/۱۲/۲۹ به صورت انفرادی ثبت نام نمایند.

۳. شرایط اختصاصی اثر:

آثار باید از موضوعات و محورهای کلی جشنواره سعدی تبعیت کند.

۱- رابطه خدا با انسان

۲- رابطه انسان با خدا

۳- رابطه انسان با انسان

۴- رابطه انسان با طبیعت

موضوعات و محورهای جزئی جشنواره ادبی سعدی

۱- محیط زیست:

• آسمان آبی و زمین پاک

• بهره‌برداری بهینه از پسماندها

۲- مهارت‌های زندگی:

• مهارت نه گفتن

• مهارت تفکر مثبت

• مدیریت زمان

• مهارت‌های برقراری ارتباط

• مهارت حل مساله

۳- اخلاق فردی:

• خوشرویی

• امانت‌داری

• بردباری

• مسئولیت پذیری

• احترام به استاد، معلم و والدین

۴- حقوق شهروندی:

• حق حریم خصوصی

- احترام به حریم اجتماعی
- حق امنیت فردی و اجتماعی

۵- آسیب‌های اجتماعی:

- کودکان کار
- سرقت
- فقر
- بیکاری

۶- فرهنگ شهری:

• بازیافت پسمانده و احیای سرمایه

- احترام به حقوق همسایگان
- احترام به قوانین ترافیک
- رعایت فرهنگ آپارتمان نشینی
- رعایت فرهنگ مترو و اتوبوس شهری

۷- ایثار و از خودگذشتگی:

- تقویت روحیه کار گروهی
- کمک به هم‌نوعان
- کمک به پدر و مادر

برخی موضوعات پیشنهادی برگرفته از کتب درسی دانش‌آموزان در جشنواره سعدی

الف) موضوعات پیشنهادی در مقطع ابتدایی

ما دانش‌آموزان چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم. تا دنیا را برای موجودات زنده دیگر و همین‌طور برای خودمان زیباتر کنیم. یک داستان راجع به آن بنویسید (فارسی پایه چهارم دبستان، ص ۲۱).

درباره رابطه خود با خدا یک داستان بنویسید (فارسی پایه چهارم دبستان، ص ۲۷).

اگر شما یک طوطی سخن‌گو داشته باشید چه چیزهایی به او یاد می‌دهید. در قالب یک داستان تخیلی آن را به تصویر بکشید (فارسی پایه چهارم دبستان، ص ۴۷).

آیا استعدادها و توانمندی‌های خود را می‌شناسید؟ داستانی راجع به خود بنویسید و در آن راجع به توانمندی‌ها و استعدادهای تان صحبت کنید (فارسی پایه چهارم دبستان، ص ۶۶).

آیا ما دانش‌آموزان مثل آرش کمانگیر حاضریم تمام تلاش خود را برای پیشرفت سرزمین‌مان به کار گیریم؟ داستانی راجع به آن بنویسید (فارسی پایه چهارم دبستان، ص ۵۸).

ب) موضوعات پیشنهادی در مقطع متوسطه

• "چو بفروختی از که خواهی خرید؟/ مطاع جوانی به بازار نیست" ارزشمندی زمان را در قالب یک داستان بنویسید. (فارسی پایه هفتم ص ۱۴)

• ما انسان‌ها چه اندازه از اعضای بدنمان در جهت صحیح رشد و پیشرفت استفاده می‌کنیم؟ در قالب یک داستان تخیلی با یکی از اعضای بدنمان گفتگو کنیم و از آن تشکر کنیم. (فارسی پایه هفتم ص ۹)

- اگر شاعران بزرگی چون حافظ و سعدی و مولانا و در زمان ما زندگی می‌کردند دغدغه آنان چه بود؟ در قالب یک داستان تخیلی یکی از شاعران بزرگ را به این زمان برگردانید. (فارسی ۲ متوسطه ص ۹۱)
- زندگی خود را از اکنون تا پایان عمر به صورت داستان بنویسید. یک اسم برای داستان زندگی تان انتخاب کنید و این داستان را برای همیشه نزد خود نگه‌داری کنید. (علوم اجتماعی هشتم ص ۲۹)
- اگر شما قانون‌گذار باشید چه قانون یا قوانینی را به قوانین کشور اضافه می‌کنید. در قالب یک داستان کوتاه این ماجرا را به تصویر بکشید. (علوم اجتماعی هشتم ص ۳۱)
- اگر زندگی شبیه یک بازی بود به نظر شما شبیه چه بازی بود. این بازی را در یک داستان کوتاه به تصویر بکشید. (جامعه شناسی پایه دهم ص ۱۶)
- برای خودتان یک آگهی تبلیغاتی بنویسید. این آگهی شامل قابلیت‌ها و استعدادها و هر آنچه که شما را به بهترین صورت ممکن توصیف کند، باشد. (علوم اجتماعی هشتم ص ۴۵)

۴. مستندات مورد نیاز آثار:

تکمیل و ارائه فرم ثبت داستان مطابق نمونه برگ ۱

۵. فرایند داوری: (مراحل اجرایی)

نمون برگ ۱: فرم مشخصات آثار شرکت‌کنندگان ویژه دانشجویان و دانش‌آموزان و معلمان و استادان

شناسنامه اثر نخستین جشنواره بین‌المللی علمی، ادبی و هنری شیخ مصلح‌الدین سعدی شیرازی	
استان	
شهر	
نام دانشگاه	
مدیر گروه ادبیات	
محور اثر	
نام و نام خانوادگی صاحب اثر	
کد ملی	
دوره تحصیلی	
پایه و رشته تحصیلی	
نام و نام خانوادگی استاد راهنما	
شماره تلفن ضروری دبیر و استاد راهنما	
ایمیل ضروری دبیر و استاد راهنما	
ایمیل دانشجو	
ایمیل استاد یا معلم راهنما	
شماره تماس دانشگاه	
نام و نام خانوادگی مدیر مدرسه	
شماره تماس ضروری	
ایمیل مدیر مدرسه	

نمون برگ ۲: نمون برگ داوری داستان کوتاه

کد: _____
شهرستان: _____
رشته: _____
عنوان: _____
ناحیه: _____
آموزشگاه: _____
استان: _____
مقطع تحصیلی: _____
منطقه: _____
پایه تحصیلی: _____

ردیف	ملاک‌های داوری	حداکثر امتیاز	امتیاز کسب شده
۱	موضوع	۵	
۲	طرح (پیرنگ)	۱۵	
۳	شخصیت پردازی	۱۵	
۴	گفت‌وگو (دیالوگ)	۵	
۵	زاویه دید	۱۰	
۶	لحن داستان	۱۰	
۷	محتوا و پیام	۱۵	
۸	پرداخت	۱۵	
۹	ابتکار و خلاقیت	۱۰	
۱۰	جمع کل	۱۰۰	

نظریه خاص هیئت داوران (ویژگی ممتاز یا دلایل رد یا قبول)
خلاصه داستان:

نام و نام خانوادگی داوران
امضاء
تاریخ: